

**Dać radę
w Polsce**

Informacja i pomoc
prawna dla migrantów

Жертви, підозрювані, обвинувачені Права іноземців в кримінальному процесі

**Dać radę
w Polsce**

Informacja i pomoc
prawna dla migrantów

Жертви, підозрювані, обвинувачені Права іноземців в кримінальному процесі

Варшава 2017

**HR HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA**

 **UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI**

Безпечна Гавань

Жертви, підозрювані, обвинувачені.
Права іноземців в кримінальному процесі.
Правовий стан на 1 січня 2017

Публікація підготована в рамках проекту “Дати раду в Польщі II”, фінансованого з Державної програми Фонду надання притулку, міграції та інтеграції та бюджету держави. Виключна відповідальність за висловлені в ній думки лежить на авторах і Європейська комісія та Міністерство внутрішніх справ і адміністрації не несуть відповідальності за спосіб використання оприлюдненої інформації.

Текст: адв. Павел Кнут, Агнешка Мікульска-Йоллес
Консультації: д-р. Пьотр Кладочни, юрисконсульт Яцек Бялас

Переклад: lingua line

Верстка:

Argrafpol Agnieszka Blicharz-Krupińska
www.argrafpol.pl

Друк: MEDIA KOLOR

ISBN: 978-83-62245-64-2

Видавець:

Гельсінський фонд з прав людини
Вул. Згода 11, 00-018 Варшава
Tel.: 0048 22 556 44 40
Faks: 0048 22 556 44 50
e-mail: hfhr@hfhrpol.waw.pl
www.hfhr.pl

ЗМІСТ

ПРО ЩО ЦЯ ПУБЛІКАЦІЯ?	7
I. ПОЛЬСЬКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ІНОЗЕМЦІ	8
II. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	14
III. ІНОЗЕМЕЦЬ, ЯК ПОТЕРПІЛИЙ	16
IV. ІНОЗЕМЕЦЬ, ЯК ПІДОЗРЮВАНИЙ І ОБВИНУВАЧЕНИЙ	26
ДОДАТОК 1 - ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ІНОЗЕМЦЯМ	32
ДОДАТОК 2 - ІНФОРМАЦІЙНІ БРОШУРИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ ВИДАНІ ГЕЛЬСІНСЬКИМ ФОНДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ	33

ПРО ЩО ЦЯ ПУБЛІКАЦІЯ?

Часто трапляється так, що незнання правових процедур не дозволяє жертвам злочинів добиватися своїх прав, а звинуваченим в скоєнні злочину - отримати відповідний захист. Для іноземців, які не знають системи юстиції, компетенцій інституцій і управлінь, а часто також мови країни, в якій перебувають, такі ситуації ще складніші. В цій публікації ми представляємо крок за кроком процедуру, яку проходить особа, постраждала від злочину, а також обвинувачена в скоєнні злочину. Ми звертаємо також увагу на важливі аспекти з точки зору іноземців, наприклад питання доступу до перекладача чи загрозу отримання рішення про зобов'язання іноземця повернутися (тобто необхідність покинути Польщу). Ми також детально описали порушення, які зі своєю природою стосуються тільки іноземців, - нелегальний перетин кордону, перебування в Польщі з порушенням законодавства і нелегальне виконання праці. Ми торкнулися також важливих для іноземців особливих випадків насилля - домашнє насилля та насилля (фізичне і вербальне) на расовому, етнічному, національному і релігійному ґрунті.

I. ПОЛЬСЬКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ІНОЗЕМЦІ

Польське законодавство, а саме кримінальне законодавство, захищає кожну особу від насилля. Тут йдеться як про насилля фізичного характеру, психічне насилля, так і насилля, яке полягає в заподіянні комусь майнової шкоди. Захист від насилля і покарання його винуватців належить до завдань держави. Отже кожен може звернутися за допомогою до відповідних установ (Поліції або прокуратури). Ці установи зобов'язані надавати допомогу і захистити або вказати спосіб, як особа може захистити свої права. Водночас польське законодавство забороняє самосуд та самостійне покарання винуватців. Такі дії потерпілого можуть призвести до понесення ним кримінальної відповідальності.

Яка поведінка в Польщі вважається насиллям і заборонена?

Всі заборонені в Польщі дії чітко вказані в положеннях діючого закону. Ці положення містяться в документах (званих найчастіше “законами” та “Кодексами”).

Поведінка, яка полягає в застосуванні насилля, яке дуже дошкульне і має серйозний характер називається **злочином**. Перелік злочинів міститься передусім в Кримінальному кодексі (далі КК). Справи, які стосуються злочинів, розглядаються під час **Кримінального провадження**. Подробиці розгляду цієї категорії справ регулюються Кримінально-процесуальним кодексом (далі КПК).

Злочином є наприклад: побиття або тілесне ушкодження, згвалтування, крадіжка, погрожування, зневага, позбавлення волі, силування до подружжя, постійне заниження заробітної плати, невплата заробітної плати в строк чи відмова виплати винагороди.

Проте якщо така поведінка має м'якший характер її називають **порушенням**. Перелік порушень міститься передусім в Адміністративному кодексі (далі АК). Процедури у випадку скривдження порушенням містяться в Адміністративному-процесуальному кодексі (далі АПК). Порушенням є наприклад: злостиве непокоєння чи необґрунтована відмова надання послуги.

Увага: В цій публікації ми зосередимося на злочинах, хоч варто вказати, що провадження в справі порушень в більшості випадків аналогічне.

Чи той факт, що хтось є іноземцем, обмежує можливість отримання захисту від злочинів?

Ні. Як громадяни Польщі, так і іноземці, підлягають такому самому правовому захисту від злочинів. Цей захист надається іноземцеві також у випадку, якщо він не має врегульованого правового статусу в Польщі.

Чи той факт, що хтось є іноземцем, призводить до підлягання іншим принципам відповідальності у випадку скоєння злочину або порушення?

В основному, іноземці, які скоїли злочин або порушення на території Польщі, підлягають таким самим принципам відповідальності, що і польські громадяни. Проти них ведеться таке саме провадження і їм загрожує таке саме покарання, передбачена Кримінальним кодексом або Адміністративним кодексом.

Однак факт скоєння злочину або порушення іноземцем може значно вплинути на можливість його подальшого перебування в Польщі. Наслідком вироку за скоєння умисного злочину може бути **внесення іноземця в реєстру осіб нон грата** та видання щодо іноземця **рішення про зобов'язання повернення (покидання території Польщі)**. Видання такого рішення пов'язане з втратою права перебування в Польщі, дозволу на роботу, скасуванням дозволу на перетин кордону в межах малого прикордонного руху, тимчасовою заборонаю в'їзду в Польщу і шенгенську зону. В рішенні про зобов'язання повернення вказується також заборона повторного в'їзду на територію Польщі і шенгенської зони на певний, визначений, період.

Яке покарання загрожує мені за нелегальний перетин кордону?

Перетин кордону Польщі з порушенням законодавства - це порушення, за яке іноземцеві загрожує **покарання штрафом до 5 тисяч золотих**. Суворіше карається перетин кордону з використанням погроз, насилля або підступу чи у взаємодії з іншими - це вже злочин, за який загрожує покарання до трьох років в'язниці. Нелегальний перетин може також призводити до видачі **рішення про зобов'язання повернення**.

Також особа, яка з метою досягнення матеріальної або особистої користі уможлиблює або полегшує іншій особі перебування на території РП, підлягає кримінальній відповідальності. За такі дії загрожує покарання позбавленням волі від 3 місяців до 5 років.

Чи мене можуть покарати за нелегальне (з порушенням законодавства) перебування в Польщі?

Так **Нелегальне (з порушенням законодавства) перебування іноземця в Польщі - це порушення**. За це порушення загрожує іноземцеві **штраф**. У відношенні до іноземця, який перебуває в Польщі з порушенням законодавства, відкривається адміністративне провадження в справі **зобов'язання іноземця до повернення**. Разом з рішенням про зобов'язання до повернення, визначається, впродовж якого часу діятиме **заборона повторного в'їзду даної особи в Польщу**. Ця заборона може становити від 6 місяців до 3 років.

Незаконним перебуванням в Польщі визнається, серед іншого, перебування іноземця, який:

- ✓ не має дійсної візи або іншого документу, який дає право в'їзду на територію Республіки Польща і перебування в країні;
- ✓ не покинув територію Республіки Польщі після використанню допустимого періоду перебування;
- ✓ нелегально перетнув або намагався нелегально перетнути кордон;
- ✓ нелегально виконує або виконував роботу;
- ✓ відкрив підприємницьку діяльність з порушенням діючого законодавства;
- ✓ немає достатніх фінансових засобів для перебування на території Республіки Польща;
- ✓ знаходиться в списку відмови в'їзду в Системі інформації шенген (SIS II) або державному списку іноземців, перебування яких на території Польщі небажане (в даному випадку заборона в'їзду може становити до 5 років).

Система інформації шенген II (SIS II) - це база даних, в якій громадиться інформація про громадян третіх держав, які переміщуються в шенгенській зоні і через її кордони. У цій базі, серед іншого, знаходяться дані осіб, які не мають права в'їзду в шенгенську зону, яких розшукують за злочинну діяльність, а також дані осіб, які пропали. SIS II - це дуже сучасна база, в якій знаходяться також біометричні дані, такі як відбитки пальців чи зображення лиця.

Яке покарання загрожує мені за нелегальне виконання праці?

Нелегальне виконання праці в Польщі - це порушення, за яке іноземцеві загрожує **покарання в розмірі від 1.000 до 5.000 злотих**. Крім того це матиме негативний вплив на можливість перебування в Польщі і виконання легальної праці. Контролює легальність працевлаштування Державна інспекція праці і Прикордонна служба (обидві ці установи співпрацюють між собою). У випадку ствердження нелегального працевлаштування, Державна інспекція праці може передати справу в суд, натомість Прикордонна служба може видати **рішення про зобов'язання іноземця повернутися**, тобто покинути територію РП. В цьому рішенні визначається також період, впродовж якого іноземець не зможе в'їхати в Польщу. Часові рамки цієї заборони у зв'язку з нелегальним виконанням праці становлять від 6 місяців до 3 років. В свою чергу Воєвода може скасувати або відмовити у виданні дозволу на працевлаштування іноземця в даного роботодавця.

Що таке зобов'язання іноземця повернутися?

Зобов'язання повернутися - це адміністративне рішення, видаване іноземцеві у зв'язку з декількома ситуаціями, напр.:

- ✓ порушення ним положень, щодо в'їзду і перебування в Польщі, скоєння деяких порушень і злочинів (напр. не виїзд з Польщі після відмови видачі дозволу на проживання або відмови надання статусу біженця і міжнародного захисту),
- ✓ якщо іноземець буде визнаним таким, що загрожує обороноздатності і безпеці держави або безпеці і громадському порядку,
- ✓ якщо він внесений в Інформаційну систему шенген з метою відмови в'їзду або в список іноземців, перебування яких в Польщі небажане.

Провадження щодо зобов'язання іноземця до повернення веде Прикордонна служба. В рамках провадження можлива видача рішення про добровільне повернення - у випадку видачі такого рішення, іноземець зобов'язаний покинути територію Польщі в визначений термін. Цей термін становить від 15 до 30 днів від моменту отримання рішення (у виняткових випадках, на прохання іноземця, цей термін може бути подовжений до року). Якщо за цей час іноземець не виїде, тоді рішення про зобов'язання повернутися виконуватиметься примусово.

Увага: Виїзд до іншої держави Європейського союзу або країни шенгенської зони не вважається виконанням рішення про добровільне повернення!

Примусове виконання рішення про зобов'язання повернення, без можливості добровільного покидання Польщі, відбувається також у випадку, якщо комендант визнає, що існує ймовірність втечі іноземця. Також у випадку, якщо цього вимагає обороноздатність або безпека держави або захист і безпека громадського порядку.

Якщо рішення про зобов'язання повернення виконуватиметься примусово, іноземець змушений буде покрити витрати на його виконання.

Увага: Видача остаточного рішення про зобов'язання іноземця повернутися пов'язана з автоматичним анулюванням дії візи, дозволу на роботу, дозволу на тимчасове проживання та скасуванням дозволу на перетин кордону у рамках малого прикордонного руху.

Зобов'язання повернення не видається, якщо:

- ✓ іноземець має статус біженця або субсидіарний захист,
- ✓ іноземцеві надано згоду на перебування з гуманітарних міркувань або згоду на толерантне перебування або існують передумови для їх видачі,
- ✓ іноземцеві надано дозвіл на тимчасове проживання з огляду на те, що його перебування в Польщі необхідне з огляду на необхідність пошани сімейного життя,

- ✔ іноземцеві надано дозвіл на тимчасове проживання, з огляду на те, що його виїзд з Польщі порушував би права дитини,
- ✔ іноземець є чоловіком/дружиною громадянина Польщі або іноземця, який має дозвіл на постійне проживання або дозвіл на проживання довгострокового резидента ЄС (за умови, що перебування іноземця не загрожує обороноздатності або безпеці держави або захисту безпеки і громадського порядку),
- ✔ іноземець перебуває в Польщі на підставі шенгенської візи, виданої з метою приїзду з гуманітарних міркувань, з огляду на державні інтереси або міжнародні зобов'язання;
- ✔ іноземець перебуває в Польщі на підставі дозволу на тимчасове проживання; виданого з огляду на обставини, які вимагають короткочасного перебування в Польщі,
- ✔ іноземець перебуває в Польщі на підставі дозволу на тимчасове проживання виданого іноземцям, які стали жертвами торгівлі людьми;
- ✔ іноземцеві видано дозвіл на постійне проживання або дозволи на проживання довгострокового резидента ЄС в Польщі,
- ✔ іноземець має дозвіл на перебування, виданий іншою державою шенгенської зони (за умови, що перебування іноземця не загрожує обороноздатності або безпеці держави або захисту безпеки і громадського порядку), хіба що іноземець не виїхав до цієї держави після роз'яснення йому про обов'язок негайного виїзду з Польщі;
- ✔ іноземець тимчасово відряджений з метою надання послуг в Польщі роботодавцем з місцезнаходженням в іншій державі ЄС, державі члені ЄАВТ, а також якщо іноземець має право на перебування і працевлаштування в цій державі, якщо рішення про зобов'язання іноземця до повернення мало б бути видане з огляду на перебування в Польщі без дійсної візи або карти перебування;
- ✔ іноземець може бути негайно доведений до кордону, якщо його затримали в прикордонній зоні безпосередньо після ненавмисного перетину кордону з порушенням закону;
- ✔ іноземець перебуває в Польщі на підставі довідки, яка підтверджує існування припущення, що іноземець став жертвою торгівлі людьми.

Чи я можу оскаржити рішення про зобов'язання повернення?

Так. Оскаржити рішення можна до Голови управління з питань іноземців впродовж 14 днів від дати його отримання. Під час апеляційного провадження рішення про зобов'язання повернення іноземець не мусить виконувати.

Якщо Голова управління з питань іноземців підтримує в силі рішення про зобов'язання повернення, тоді можна подати скаргу до Воєводського адміністративного суду у Варшаві, впродовж 30 днів після отримання рішення. В апеляції можна подати заяву про призупинення виконання рішення про зобов'язання повернення. Подання апеляції з заявою про призупинення рішення призупиняє час виконання рішення про зобов'язання повернення. Це стосується як добровільного перебування так і примусового.

На який час видається заборона в'їзду?

Заборона в'їзду видається в рішенні про зобов'язання повернення на період від 6 місяців до 5 років. Заборона в'їзду в Польщу до 5 років видається іноземцю, який не може перебувати в Польщі, оскільки цього вимагає обороноздатність і безпека держави або захист безпеки і громадського порядку. Від 3 до 5 років заборони може отримати іноземець, засуджений правомірним вироком до покарання позбавлення волі і існують підстави для проведення провадження в справі передачі його за кордон з метою виконання присудженого покарання. Також від 3 до 5 років заборони загрожує особам, внесеним в Інформаційну систему шенген II з метою відмови в'їзду або в список іноземців, перебування яких в Польщі небажане, а також іноземці, які становлять загрозу для публічного здоров'я. Порушення законодавства з метою в'їзду і перебування в Польщі, може призвести до заборони в'їзду від 6 місяців до 3 років, а нелегальне виконання праці - від року до трьох років.

Чи є можливість відміни заборони в'їзду в Польщу?

Так, **іноземець може клопотатися про відміну заборони в'їзду**. Таке рішення видає орган, який видав іноземцеві зобов'язання повернення (напр. Прикордонна служба). Заборону в'їзду можуть відмінити, якщо іноземець доведе, що

- ✔ виконав обов'язки, які виникають з рішення про зобов'язанням іноземця до повернення (наприклад, виїхав з Польщі у вказаний в рішенні термін);
- ✔ його повторний в'їзд у Польщу або інші держави шенгенської зони повинен відбуватися з огляду на обґрунтовані обставини, зокрема з гуманітарних міркувань;
- ✔ йому надана допомога в добровільному поверненні.

Існують однак обставини, за яких заборона в'їзду іноземця в Польщу не буде відмінена. Відміна заборони в'їзду не видається, якщо в'їзд або перебування іноземця може становити загрозу для обороноздатності або безпеки держави, захисту безпеки і громадського порядку або порушуватиме інтереси Польщі. Крім того, заборона не анулюється, якщо іноземець не сплатив коштів, пов'язаних з виданням і виконанням рішення про зобов'язання повернення, які мав обов'язок заплатити.

Чи будучи в Польщі, мене можуть покарати за злочин, скоєний за кордоном?

Так, але це стосується тільки деяких злочинів. Іноземець може бути покараний в Польщі за вчинок, скоєний в іншій країні, якщо цей вчинок був спрямований проти майна або інтересів Республіки Польща, громадянина Польщі, польської юридичної особи або польської організаційної одиниці яка не має юридичної особи. Караються також вчинки терористичного характеру. Більше того, за такі вчинки мусить загрозувати в Польщі покарання, яке перевищує 2 роки позбавлення волі. Однак Польща може прийняти рішення про передачу іноземця країні, в якій скоєно злочин.

II. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Як проходить кримінальне провадження і хто його проводить?

Кримінальне провадження складається зазвичай з двох етапів: **досудове розслідування та судовий розгляд**. досудове розслідування проводить Поліція і прокуратура, при цьому прокуратура займається більш серйозними справами. Саме цим установам потрібно заявляти факт скоєння злочину. Їх роль полягає в детальному встановленні обставини справи, зборі необхідного доказового матеріалу та можливому зверненні проти підозрюваного до суду з актом звинувачення. Тоді розпочинається судовий розгляд, який може вести до видачі звинувачувального вироку проти особи, яка звинувачується в скоєнні злочину.

В польському кримінальному законодавстві діє принцип двоінстанційності судового провадження. Це означає, що завжди існує можливість оскарження невігідного вироку суду до апеляційного суду. Апеляційний суд може або підтримати вирок в силі (тоді справа остаточно закінчена) або скасувати вирок (якщо виявить порушення) і передати справу на повторний розгляд суду нижчої інстанції.

Чи у всіх справах Поліція або прокуратура захищатиме потерпілого і доведе до покарання винуватця?

Так буде так в більшості справ, однак не завжди. Це залежить від характеру звинувачень. В законодавстві виділяються три категорії таких звинувачень:

- ✔ дії, які переслідуються **в силу закону** (якщо Поліція або прокуратура дізнається про такий факт, вона зобов'язана переслідувати винуватця в силу закону);
- ✔ дії, які переслідуються **за заявою** (після подачі заяви потерпілим Поліція або прокуратура зобов'язана переслідувати винуватця і тоді провадження починає проводитися в силу закону);
- ✔ дії, які переслідуються **за приватним звинуваченням** (у цьому випадку це потерпілий мусить самостійно внести акт звинувачення до суду і відстоювати його в суді).

Правило полягає в тому, що справи, які стосуються серйозніших звинувачень, ведуться "в силу закону". "За заявою" найчастіше переслідуються справи, в яких злочин скоює близька потерпілому особа. Це дає потерпілому можливість вирішити чи хоче він довести до покарання такої особи.

Важливо, що до кожного злочину, передбаченого законодавством, чітко вказується чи він переслідується в силу закону, за заявою чи за приватним звинуваченням.

Звідки відомо, які правові дії скривджений або підозрюваний повинен здійснити в конкретній ситуації?

Загалом польська модель кримінального провадження так сформована, що кожен скривджений і підозрюваний повинен отримати відповідні роз'яснення (в письмовій формі, а інколи також в усній) у всіх ситуаціях, коли він повинен прийняти рішення, яке має значення для провадження. Перед першим допитом в Поліції або прокуратурі скривджений і підозрюваний отримують роз'яснення в письмовій формі, в яких їх інформують про основні права і обов'язки під час провадження. Потім, в ході провадження, ці особи отримують чергові роз'яснення в письмовій і усній формі про їх права у зв'язку з отриманням конкретних процесуальних рішень.

Якщо іноземець знає польську мову, ці роз'яснення можуть виявитися корисними. В іншому випадку система роз'яснень може виявитися непридатною. На практиці лише роз'яснення, отримувані перед першим допитом, перекладаються іншою, ніж польська, мовою¹. Інші роз'яснення в письмовій формі, які отримує потерпілий і підозрюваний під час провадження оформлюють виключно польською мовою. Тому дуже важливо для захисту прав скривдженого і підозрюваного в кримінальному провадженні скористатися допомогою професійного уповноваженого або захисника а також установ, які надають безкоштовну правову допомогу.

Увага: Список організацій, які пропонують правову допомогу знаходиться в Додатку 1.

¹ Зразки цих роз'яснень в перекладі на 26 мов можна знайти на сайті Міністерства юстиції: <https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/wzory-pouczenia/> (доступ: 15 грудня 2016). Ці зразки повинні бути також в кожному відділку Поліції і прокуратури.

III. ІНОЗЕМЕЦЬ, ЯК ПОТЕРПІЛИЙ

1. Що зробити, якщо я став жертвою злочину?

Які повинні бути мої перші дії якщо я зустрінуся з насиллям?

Обставини випадку, під час якого чиниться насилля можуть інколи дуже відрізнятись між собою, через що важко вказати один зразок реакції в таких ситуаціях. Вказані нижче дії зазвичай виявляються все ж корисними у випадку стикання з насиллям.

- ✔ В першу чергу подбайте про свою фізичну безпеку (напр. покиньте місце, в якому вам загрожує насилля).
- ✔ Якщо вам потрібна медична допомога, подзвоніть в швидку допомогу (номер телефону: 112) або підіть в найближчу лікарню.
- ✔ Якщо насилля мало серйозний характер і ви знаєте де може перебувати винуватець подзвоніть в Поліцію (номер телефону: 112) і попросіть приїхати (на практиці час приїзду поліції різний і може вагатися від декількох хвилин до години).
- ✔ Якщо у вас є така можливість, зберіть всі докази випадку (напр. зробіть телефоном фотографії тілесних ушкоджень, знищених предметів, місця випадку; збережіть предмети, пов'язані з випадком; якщо випадок бачили якісь свідки - попросіть їх почекати на приїзд Поліції або попросіть їх номер телефону, так, щоб Поліція могла з ними зв'язатися пізніше).
- ✔ Якщо ви зазнали якихось тілесних ушкоджень (навіть невеликих) підіть до найближчої лікарні і попросіть виконати освідування („зняття побоїв”); в міру можливості попросіть, щоб до освідування долучили фотографії цих ушкоджень або інформацію про їх нанесення.
- ✔ Якщо в місці випадку є якийсь моніторинг (напр. камери в магазинах або громадському транспорті), який міг записати перебіг випадку, якнайшвидше попросіть Поліцію вилучити цей запис (найчастіше він зберігається лише впродовж кількох надцяти днів).

Під час здійснення цих дій можуть з'явитися певні труднощі (незнання мови або небажання співпраці з боку Поліції або інших служб). Якщо вас спіткає така ситуація варто скористатися допомогою професійного уповноваженого або установ, які надають безкоштовну правову допомогу.

Кого я могу повідомити про випадок?

Про скоєння злочину потрібно повідомити призначені для цього публічні установи, зокрема Поліцію або прокуратуру. На практиці повідомлення потрібно подати в най-

ближчий відділок Поліції. Якщо виявиться, що справу повинна вести інша установа - її негайно і в силу закону передадуть, а Вас про цей факт повідомлять в письмовій формі.

Як подати заяву?

Заяву можна подати кількома способами:

- ✓ Під час інтервенції Поліції, коли вона знаходиться на місці випадку.
- ✓ Вдавшись особисто до найближчого відділку Поліції.
- ✓ Надіславши письмову заяву до найближчого відділку Поліції або прокуратури. Заяву можна подати на довільній мові, хоч найшвидше її розглянуть, якщо вона буде складена польською мовою; варто надіслати таку заяву рекомендованим листом та зберегти її копію.

Як повинна виглядати письмова заява, якщо я хочу надіслати її поштою?

Така заява може мати довільну форму. Важливий її зміст:

- ✓ Вказання підрозділу Поліції, до якого вона направляється.
- ✓ Ваше ім'я і прізвище а також адреса для листування.
- ✓ Детальний опис випадку разом з вимогою переслідування винуватця.
- ✓ Дата подання заяви та Ваш підпис.

Чи поліцейський має обов'язок прийняти заяву?

Так Поліцейський зобов'язаний прийняти кожне повідомлення. Інколи трапляється, що поліцейський хоче переконати Вас не подавати заяву з різних приводів (мовляв: у мене немає часу; в цій справі не вдасться нічого зробити, оскільки неможливо встановити винуватця; справа переслідується з приватного звинувачення і це Ви а не Поліція зобов'язані діяти). В такому випадку надішліть заяву поштою.

Чи подаючи заяву я мушу посилатися на конкретні законоположення?

Ні. Достатньо, що ви опишете випадок, а поліцейський зробить його відповідну правову кваліфікацію та визначить подальший режим провадження.

Чи хтось може мене супроводжувати під час подачі заяви?

Так Ви маєте право, щоб Вас супроводжувала довільно обрана Вами особа. Це може також виявитися особливо корисне, якщо ви не знаєте польської мови, і ця особа могла б виконувати роль перекладача.

Чи є можливість, щоб під час повідомлення про злочин приховати дані про моє місце проживання, так щоб винуватець не мав до них доступу?

Так Ви маєте право, щоб Ваші дані не надавалися винуватцеві. Вони зберігаються в окремих актах, доступ до яких мають тільки органи, які ведуть розслідування.

2. Досудове розслідування

Що станеться після подання заяви?

Після подання заяви відбувається або відкриття або відмова відкриття справи. У випадку рішення про відмову відкриття провадження ви можете подати скаргу (детальніше про це на сторінці 19: **Коли і як слід внести скаргу?**).

Хто веде досудове розслідування?

Таке розслідування проводить Поліція або прокуратура. Під час розслідування Поліція або прокуратура збирає доказовий матеріал, який дозволить перевірити обґрунтованість заяви та можливість внесення до суду акту звинувачення проти винуватця.

Чи в цій фазі провадження мені надаються якісь права?

Так, в силу закону Вам надається ряд важливих прав. Ви можете, але не мусите ними скористатися під час тривання досудового розслідування.

Серед найважливіших прав слід зазначити:

- ✓ Право на встановлення і користування допомогою професійного уповноваженого - адвоката або юрисконсульта. Якщо ви доведете, що не маєте грошей на уповноваженого, суд може призначити Вам уповноваженого в силу закону, за якого ти не мусите платити.

Увага: Якщо винуватець буде покараний, його можуть зобов'язати повернути Вам витрати призначення такого уповноваженого.

- ✓ Право на безкоштовну допомогу перекладача. Це право охоплює однак присутність перекладача лише під час Вашого допиту або під час ознайомлення Вас зі змістом доказу.
- ✓ Право подавати заяви про проведення дій в досудовому розслідуванні, напр. під час допиту свідка, отримання документу, допуску висновку судового експерта.
- ✓ Право на вимогу участі у всіх діях досудового розслідування, напр. допиті свідків або судових експертів.
- ✓ Право доступу до актів справи та виконання копій цих актів. У виняткових ситуаціях, якщо виникає потреба забезпечення правильного ходу розслідування, орган може тимчасово відмовити в доступі до актів справи. Проте він повинен повідомити Вам про можливість отримання такого доступу в пізніший термін.
- ✓ Право на подання заяв про проведення медіацій з метою примирення з винуватцем і погодження способу налагодження шкоди. Участь в медіаційному провадженні добровільна і можна відмінити згоду на медіації на будь-якому її етапі.

Увага: Позитивні результати проведених медіацій беруться до уваги судом під час призначення виконавцю покарання.

- ✓ Право на подання заяви про налагодження шкоди, напр. за знищене майно або відшкодування за заподіяну кривду, напр. психічні страждання.
- ✓ Право на отримання інформації про скасування тимчасового затримання винуватця або його втечі з під арешту.
- ✓ Право на отримання безкоштовної медичної, психологічної, реабілітаційної, правової допомоги а також матеріальної від суб'єктів, які отримали на цю мету фінансові кошти від держави².

Скільки може тривати досудове розслідування?

Ця фаза провадження триває зазвичай від декількох тижнів до декількох місяців (залежно від складності справи).

Чи я отримаю якусь інформацію про спосіб закінчення розслідування Поліцією або прокуратурою?

Так, органи повідомлять Вам в письмовій формі про прийняте рішення. Якщо виникнуть підстави для покарання винуватця органи внесуть проти нього акт звинувачення до суду. Якщо не виявиться підстав для покарання винуватця, органи видадуть постанову про відмову в відкритті справи (якщо взагалі почнуть вести розслідування) або про закриття справи (якщо почнуть вести розслідування, але потім визнають, що у справі недостатньо для цього підстав).

Чи я можу оскаржити постанову про відмову в відкритті справи або про закриття справи?

Так Ви матимете право внести скаргу на цю постанову, про що вам роз'яснять. У такій ситуації ви матимете також право проглянути акти справи.

Коли і як слід внести скаргу?

Скарга вноситься в письмовій формі впродовж 7 днів від дати вручення постанови в письмовій формі. Скарга вноситься в суд, але за посередництвом органу, який веде досудове розслідування. На практиці це означає, що скарга адресується до суду, але фізично передається органу, який видав цю постанову. Семиденний термін на внесення скарги буде дотриманий, якщо в цей час ви надішлете скаргу до органу, який веде досудове

² Актуальний список суб'єктів, які надають таку допомогу (в різних містах Польщі) знаходиться на сайті: <http://pokrzywdzeni.gov.pl/siec-pomocy/> (доступ: 17 грудня 2016 р.).

розслідування в відділенні Польської пошти, або подасте її особисто в місцезнаходженні цього органу. В скарзі слід зазначити всі порушення, які за Вашою оцінкою призвели до помилкового видання постанови. Важливо також підписатися під скаргою.

Що станеться після внесення скарги?

У випадку успішного внесення скарги орган передасть її до суду, який перевірить правильність виданої постанови. Ви маєте право брати участь в засіданні суду, під час якого розглядатиметься Ваша скарга. Тому варто після надсилання органом скарги у відповідний суд (про що Вас повідомлять в письмовій формі) зв'язатися з бюро обслуговування відвідувачів цього суду з метою призначення терміну розгляду Вашої скарги.

Суд може відхилити Вашу скаргу визнаючи, що постанова була видана правильна (тоді це означає закінчення справи) або врахувати Вашу скаргу і відхилити постанову (тоді справу далі вестиме орган, зобов'язаний з'ясувати всі обставини, вказані судом).

Якщо орган, який веде розслідування, надалі не знайде підстав для внесення акту звинувачення, він видасть знову постанову про закриття розслідування або відмову в її відкритті. У такій ситуації впродовж місяця від вручення Вам повторної постанови ви матимете право самостійно внести до суду акт звинувачення (так званий субсидіарний акт звинувачення), що вам також роз'яснять. Такий субсидіарний акт звинувачення вимагає оформлення і підписання професійним уповноваженим.

3. Судовий розгляд

Що станеться після внесення акту звинувачення?

Після надходження до суду акту звинувачення розпочинається друга фаза кримінального провадження - судовий розгляд.

Хто веде судовий розгляд?

Його веде суд. На цьому етапі прокуратура вимагатиме засудження винуватця судом.

Чи мені доведеться зустрічатися з винуватцем?

На цьому етапі провадження зазвичай ви зустрічатиметеся на кожному слуханні, якщо і ви і винуватець будете на них присутні.

Скільки може тривати судове слухання і як воно закінчується?

Ця фаза провадження триває зазвичай від декількох тижнів до декількох місяців, та навіть декількох років (залежно від складності справи) і закінчується виданням засуджувального або виправдовуючого вироку винуватця.

Чи в цій фазі провадження мені надаються якісь права?

Так, але зазвичай виключно в ситуації, якщо ви подасте заяву про бажання виступити в судовому розгляді в якості так званого громадського обвинувачувача. Якщо ви це зробите, то матимете схожі права, як під час досудового розслідування. Ви зможете скористатися цими правами, але це не буде вашим обов'язком.

Чи хтось повідомить мене про необхідність подання заяви про бажанням виступити громадським обвинувачувачем?

Так, прокурор роз'яснить Вам про можливість подання такої заяви разом з повідомленням про відправники акту звинувачення в суд. Таку заяву Ви можете подати аж до моменту прочитання акту звинувачення на першому слуханні (надсилаючи цю заяву раніше в письмовій формі в суд або складаючи її усно в протоколі першого слухання).

Чи варто виступати громадським обвинувачувачем?

Так Завдяки цьому Ви зможете підтримувати Поліцію або прокуратуру під час тривання цієї фази провадження, а також контролювати перебіг справи. Такий статус дає Вам також право оскаржити вирок в апеляційному суді, якщо ви не будете ним задоволені. Крім того завдяки цьому статусу ви отримаєте вирок з перекладом (ст. 56а КПК).

Що станеться, якщо я не подам цієї заяви?

Провадження вестиметься в звичайному режимі. Однак Ви матимете обмежений вплив на його перебіг. Суд не інформуватиме вас про терміни і перебіг чергових слухань, та про прийняті рішення. В такій ситуації, швидше за все вам лише один раз доведеться з'явитися в суді, якщо суд хотітиме вас допитати.

Проте пам'ятайте, що ви завжди можете зателефонувати в бюро обслуговування зацікавлених суду або замовити акти справи в судову читальню актів, щоб перевірити, що робиться в справі. Крім того, ви можете також подати заяву про повідомлення Вам судом способу закінчення справи та надіслання остаточного вироку (ст. 299а § 2 КПК).

Що зробити в ситуації якщо я хочу діяти у суді, але боюся контакту з винуватцем?

На етапі судового розгляду ви мусите змиритися з зустріччю з винуватцем не тільки в залі слухань, але також на коридорі перед слуханням. Проте пам'ятайте, що на території суду ви завжди у безпеці.

Крім того, ви маєте право вимагати, щоб винуватець покинув зал під час Вашого допиту у суді, в ситуації, якщо його присутність може Вас бентежити (ст. 390 § 2 КПК).

У виняткових ситуаціях, якщо це обґрунтовано побоюванням подальшої агресії з боку винуватця, в тому числі під час його участі в кримінальному провадженні, ви можете також подати заяву про отримання додаткового захисту з боку держави, як потерпілий з особливими потребами в сфері захисту і допомоги (п. II.4.2.).

4. Особливі види справ

4.1. Домашнє насилля

Чи в ситуації, якщо винуватцем насилля є член моєї сім'ї, мені надається якийсь додатковий захист?

Так, такий захист надається в рамках процедури "Голуба карта", яка здійснюється на підставі закону про запобігання насилля в сім'ї.

Яким чином я можу отримати цей захист?

У випадку отримання інформації, яка б вказувала на ризик насилля проти членів сім'ї, як Поліція так і працівники соціальної допомоги зобов'язані охопити таку сім'ю захистом і завести для неї так звану "Голубу карту".

Що конкретно дасть мені отримання цього захисту?

Захист, який пропонується в рамках цієї процедури, включає серед іншого право на:

- ✓ медичне, психологічне, юридичне, соціальне, професійне і сімейне консультування;
- ✓ кризове втручання і підтримку;
- ✓ захист перед подальшим кривдженням, не дозволяючи особам, які застосовують насилля користуватися спільною квартирою та заборона спілкування і наближення до скривдженої особи;
- ✓ забезпечення особі, якої доторкнулося насилля в сім'ї безпечного захисту;
- ✓ медогляд з метою встановлення причин і виду тілесних ушкоджень, пов'язаних з використанням насилля в сім'ї а також видання лікарської довідки в цій справі.

Чи існує можливість негайної ізоляції винуватця цього виду насилля, так щоб він не перебував зі мною вдома?

Так В ситуації, якщо виникає підозра, що винуватець скоїв злочин з використанням насилля проти члена сім'ї і є побоювання, що знову його скоїть, ви маєте право вимагати від Поліції негайного затримання такого винуватця.

У такій ситуації ви можете одночасно вимагати від Поліції або прокуратури, щоб у відношенні до винуватця такого насилля негайно застосували запобіжний захід в формі наказу покинути приміщення. Це має на меті не допустити до повернення винуватця в приміщення після того, як його звільнять з під арешту. Такий наказ може діяти до 3 місяців, а потім може бути поновлений на чергові періоди і діяти впродовж всього часу тривання кримінального провадження.

Незалежно від вищезгаданих засобів захисту, в ситуації, якщо винуватець, який спільно займає квартиру, своєю поведінкою, яка полягає в застосуванні насилля, робить особливо обтяжливим спільне проживання, ви можете вимагати, щоб суд зобов'язав його покинути квартиру (ст. 11а закону про запобігання насилля в сім'ї). Постанова в цій справі

приймається після проведення слухання, яке повинно відбутися впродовж одного місяця від дати надходження заяви. Така постанова діє з моменту оголошення і може бути змінена або скасована у випадку зміни обставин (може, отже, тривати безстроково).

Чи я можу вимагати щоб винуватець покинув приміщення навіть в ситуації, якщо я не власник цього приміщення?

Так, рішення про покидання приміщення не залежить від того, ви власник приміщення. Суттєвою є виключно фактична ситуація, отже обставина, що ви проживаєте в цьому приміщенні. Також в ситуації, якщо винуватець є власником приміщення, він може бути зобов'язаний покинути його.

Чи у випадку, якщо відбудеться розлучення з винуватцем насилля, а шлюб з цією особою був для мене підставою отримання дозволу на проживання, то я втрачу тоді можливість легального перебування в Польщі?

Не завжди. Якщо ви перебували до цього часу легально в Польщі на підставі шлюбу, укладеного з громадянином Польщі або іноземцем, який легально перебував в Польщі, то у випадку розлучення або сепарації ви можете отримати дозвіл на подальше перебування, якщо цього вимагає важливий інтерес, напр. опіка над дітьми. Такий дозвіл має одноразовий характер і надається на період до 3 років. Проте пам'ятайте, що ви завжди можете клопотатися про черговий дозвіл на тимчасове проживання з посиланням на інші причини перебування в Польщі, наприклад виконання роботи чи навчання.

4.2. Злочини на расистському підґрунті

Що таке злочини на расистській основі?

Злочини на расистському підґрунті це злочини, в яких дана особа або група осіб атакується з огляду на національне чи етнічне походження, колір шкіри або релігію. Це також злочини проти майна і об'єктів, - прикладом такого злочину може бути наприклад знищення гастрономічного приміщення іноземця, девастація місця пам'яті або молитви. До злочинів на расистському підґрунті зараховується також лаяння, пов'язане з чийось походженням або кольором шкіри, закликання до ненависті на фоні національних або релігійних відмінностей. Призначаючи покарання, суд бере до уваги мотивацію винуватця, що має вплив на розмір покарання.

Польський кримінальний кодекс забороняє наступні вчинки:

- ✓ застосування насилля і погроз проти групи осіб або окремої особи у зв'язку з її національною, етнічною, расовою, політичною приналежністю чи віросповіданням або з приводу її безвір'я;

- ✓ закликання до ненависті на фоні національних, етнічних, расових відмінностей чи релігію або з огляду на неприналежність до віросповідання;
- ✓ публічної зневаги групи населення або окремої особи з приводу її національної, етнічної, расової приналежності чи віровизнання або з приводу її безвір'я;
- ✓ порушення тілесної недоторканості особи з приводу її національної, етнічної, расової приналежності чи віровизнання або з приводу її безвір'я;
- ✓ злостивого перешкоджання похоронним, жалобним урочистостям або виконання релігійного акту костелу або іншого віросповідного об'єднання з врегульованою правовою ситуацією.

Як відбувається переслідування цієї категорії злочинів?

Всі вказані вище злочини, мотивовані упередженнями, переслідуються в силу закону. Після подання заяви про нанесення кривди таким злочином органи в силу закону, здійснюють дії, спрямовані на покарання винуватця.

Увага: подаючи повідомлення про такий злочин варто звернути увагу поліцейських і прокурора на расистські мотиви винуватця. Ви можете це зробити наводячи наприклад расистські слова винуватця, звертаючи увагу на контекст подій (напр. напад відбувся коли ви покидали місце молитви або під час демонстрації проти іноземців).

Чи я можу отримати додатковий захист у випадку скривдження таким злочином?

Так. Злочини, мотивовані расизмом, трактуються як особливо шкідливі і дуже часто пов'язуються з серйозною загрозою для життя або здоров'я потерпілого. У зв'язку з цим крім прав, які надаються під час кримінального провадження всім жертвам, скривдженням злочином, пов'язаним з особливою загрозою, існує можливість отримати як потерпілому, так і його родині додаткового захисту з боку держави.

Він надається на підставі закону про захист і допомогу потерпілим і свідкам. Його надання попереджується проведенням індивідуальної оцінки потреб потерпілого в сфері захисту і допомоги. Поліція зобов'язана провести таку оцінку. У випадку визнання - після проведення цієї оцінки - що життя або здоров'я скривдженого знаходиться під загрозою, він має право отримати:

- ✓ охорону Поліції на час проведення процесуальної діяльності, тобто присутність Поліції під час процесуальних дій за участю скривдженого, по дорозі до місця проведення таких дій або під час повернення;
- ✓ особисту охорону, тобто постійну або тимчасову присутність Поліції поблизу потерпілого; тимчасове спостереження за скривдженням і оточенням, в якому він перебуває;

- ✓ допомогу в зміні місця перебування;
- ✓ фінансову допомогу;
- ✓ психологічну допомогу.

Як я можу отримати такий захист?

З метою отримання такого захисту вам необхідно подати заяву до відповідного воеводського коменданта Поліції за посередництвом:

- ✓ органу, який веде Ваше досудове розслідування або проводить попереднє розслідування, ще перед початком досудового розслідування (тобто за посередництвом Поліції або прокуратури);
- ✓ суду, який розглядає Вашу справу (якщо у Вашій справі вже ведеться судовий розгляд).

IV. ІНОЗЕМЕЦЬ, ЯК ПІДОЗРЮВАНИЙ І ОБВИНУВАЧЕНИЙ

1. Що зробити якщо вас підозрюють у скоєнні злочину.

Як дізнатися про те, що мене підозрюють у скоєнні злочину?

Вас про це повідомить Поліція або прокуратура. Залежно від обставини вчинку, у якому Вас звинувачують, це може відбутися одразу після затримання Вас Поліцією, або в результаті отримання письмової повістки, в якій вас викличуть з'явитися у вказаний день в Поліцію або прокуратуру. Тоді вам представлять зміст звинувачень. Після висунення звинувачень вас допитають.

Які повинні бути мої перші дії якщо мені висунуть звинувачення?

Перш за все пам'ятайте, що впродовж всього кримінального провадження ви не зобов'язані доводити свою невинність. Ви не зобов'язані також надавати докази проти себе. На практиці це означає, що з моменту висунення Вам звинувачень ви маєте право відмовитися надавати пояснення без необхідності вказання причини відмови.

Крім того, з цього моменту ви маєте також право самостійно вибрати захисника (адвоката або юрисконсульта). Якщо вас тимчасово арештують, такого захисника може вибрати для Вас також інша особа, напр. член Вашої сім'ї (ст. 83 § 1 КПК).

Увага: Після висунення звинувачень варто розважити застосування захисту, який полягає у відмові надання пояснень до моменту вибору і налагодження контакту з Вашим захисником. Тоді разом проаналізуйте Вашу процесуальну ситуацію і визначте стратегію, яка найкраще захищатиме Ваші інтереси.

Якщо у мене немає грошей на захисника, чи маю я шанс на призначення захисника за рахунок держави?

Так Якщо ви докажете, що у вас немає грошей на захисника, ви можете подати заяву про призначення судом захисника в силу закону, який захищатиме Вас під час кримінального провадження. Вам не доведеться за нього платити під час справи.

Увага: Якщо вас засудять, то можуть стягнути витрати на захист в силу закону.

В деяких ситуаціях закон все ж передбачає обов'язок мати захисника. Це означає, що якщо ви не призначили захисника за вибором, суд обов'язково призначить Вам захисника в силу закону.

Це стосується ситуації якщо:

- ✓ вам не виповнилося 18 років;
- ✓ ви глухий, німий або незрячий;
- ✓ існують сумнів, чи Ваша здатність усвідомлювати значення вчинку або керувати своєю поведінкою не була, під час скоєння цього вчинку, виключена або в значній мірі обмежена;
- ✓ існують сумніви, чи стан Вашого психічного здоров'я дозволяє брати участь в провадженні або вести захисту самостійно та розсудливо;
- ✓ якщо на це вказують інші обставини, які ускладнюють Ваш захист;
- ✓ якщо справа ведеться в окружному суді і вас звинувачують у вчинку, за який загрожує покарання мінімум 3 років позбавлення волі.

Чи я можу дізнатися, які конкретні причини обґрунтовують висунуті мені звинувачення?

Так. Як ви, так і ваш захисник, маєте право ознайомитися з матеріалами провадження, які становили підставу для висунення Вам звинувачень. До часу надання Вам цих матеріалів, ви маєте право вимагати пояснення в усній формі підстав цих звинувачень, та оформлення обґрунтування в письмовій формі. Таке обґрунтування повинно містити факти і докази, взяті за основу звинувачень.

Чи може так трапитися, що після затримання мене тимчасово арештують?

Так, але тільки у випадку, якщо з огляду на обставини справи існуватимуть підстави для застосування такого засобу. До умов, які мусять бути виконані, щоб можна було застосувати тимчасове затримання зараховується:

- ✓ велика ймовірність, що ви скоїли злочин;
- ✓ обставини, які вказують на те що існують загрози для правильного ходу розслідування або можливості скоєння Вами нового, важкого злочину;
- ✓ обґрунтовані побоювання Вашої втечі або переховування, особливо якщо не можна встановити Вашу особу, або у Вас в Польщі немає постійного місця перебування або виступають обґрунтовані побоювання, що ви схиятимете до дачі неправдивих свідчень або пояснень або іншим незаконним чином ускладнюватимете провадження.

Рішення про тимчасове затримання приймає суд. Така міра може застосовуватися на період, не довший ніж 3 місяці. Однак пам'ятайте, що тимчасове затримання можна продовжувати на чергові періоди і воно може застосовуватися аж до видачі вироку судом в Вашій справі.

Увага: ви маєте право подати скаргу в суд на постанову про застосування тимчасового затримання.

Чи у випадку тимчасово арешту, я маю право повідомити про це важливих для мене осіб?

Так Невідкладно після прийняття рішення про тимчасове затримання ви маєте право повідомити про це важливих для Вас осіб, громадську організацію та Вашого захисника. Ви можете також повідомити про цю обставину дипломатичне представництво держави, громадянином якої ви є.

2. Досудове розслідування

Що відбувається після висунення мені звинувачень?

Після висунення звинувачень ви почнете брати участь в досудовому розслідуванні, яке веде Поліція або прокуратура. На цьому етапі провадження Поліція або прокуратура збиратиме доказовий матеріал, який дозволить перевірити обґрунтованість висунення Вам звинувачень та можливо внесе проти Вас акту звинувачення до суду.

Яка моя роль в досудовому розслідуванні?

Під час цієї фази провадження ви маєте можливість представлення Поліції або прокуратурі аргументів або доказів, які вказують на відсутність обґрунтованості висунення проти Вас звинувачень.

Чи в цій фазі провадження мені надаються якісь права?

Так, в силу закону Вам надається ряд важливих прав. Ви можете, але не мусите ними скористатися під час тривання досудового розслідування.

Серед найважливіших прав слід перерахувати:

- ✓ Право вимагати, щоб під час Вашого допиту був присутній Ваш захисник.
- ✓ Право скористатися безкоштовною допомогою перекладача, також у випадку контакту з захисником, якщо ви не знаєте в достатній мірі польську мову. Сюди входить право отримувати переклад постанов про висунення, доповнення або зміну звинувачень, а також акту звинувачення.
- ✓ Право отримувати інформацію про доповнення або зміну змісту звинувачень та їх правової кваліфікації.
- ✓ Право подавати заяви про проведення дій в досудовому розслідуванні, напр. під час допиту свідка, отримання документу, допуску висновку судового експерта.

- ✓ Право участі в розслідуванні.
- ✓ Право доступу до актів справи, приготування копій актів справи. Пам'ятайте, що існує можливість тимчасової відмови Вам в доступі до актів з огляду на необхідність забезпечення правильного перебігу розслідування або захисту важливих державних інтересів. Перед внесенням акту звинувачення ви все ж матимете можливість ознайомлення з актами справи.
- ✓ Право подачі заяви про кінцеве ознайомлення з матеріалами провадження перед його закінченням. Під час цих дій Вас може супроводжувати захисник. В строк до 3 днів від дати ознайомлення з матеріалами провадження існує можливість подачі заяви про доповнення розслідування.
- ✓ Право на подачу заяви про передачу справи до медіацій з метою примирення з потерпілим. Участь в процесі медіацій добровільна. Позитивні результати проведених медіацій беруться до уваги судом під час призначення покарання.

Чи в цій фазі провадження у мене є якісь обов'язки?

Так, в силу закону у вас є декілька обов'язків. Серед найважливіших з них слід перерахувати:

- ✓ **Обов'язок** пройти обстеження тіла і здати аналізи, не пов'язані з порушенням інтегральності тіла, здати відбитки пальців, сфотографуватися та показатися перед іншими особами.
- ✓ **Обов'язок** пройти психологічне і психіатричне обстеження та огляди, пов'язані з виконанням процедур на тілі, якщо проведення цих обстежень необхідне; це стоєть аналізу крові, волосся або виділень організму, напр. слини.

Увага: Відмова від проходження цих обстежень може призвести до затримання і примусового доведення, а також до застосування, в необхідній сфері, фізичної сили або засобів спрямованих на позбавлення свободи дій.

Крім того, ви зобов'язані також:

- ✓ З'являтися на кожен виклик органу і повідомляти орган, який веде провадження про кожну зміну Вашого місця перебування яке триває довше ніж 7 днів. Якщо ви не з'явитесь на виклик і не виправдаєте свою відсутність, вас можуть затримати і довести примусово.
- ✓ Вказати адресу, на яку направлятимуться листи у справі. В іншому випадку ви не знатимете про слідчі дії або слухання, які в такій ситуації проводитимуться за Вашої відсутності. Не вказання адреси може також не дозволити оскаржити невідгідні для Вас процесуальні рішення.

Скільки може тривати досудове розслідування?

Ця фаза провадження триває зазвичай від декількох тижнів до декількох місяців (залежно від складності справи).

Чи я отримаю якусь інформацію про спосіб закінчення розслідування Поліцією або прокуратурою?

Так. Органи повідомлять Вам в письмовій формі про прийняте рішення. Якщо внесуть в суд акт звинувачення, вас повідомлять про цей факт в письмовій формі.

3. Судовий розгляд

Що відбувається після надходження акту звинувачення в суд?

Після надходження до суду акту звинувачення розпочинається друга фаза кримінального провадження. Вона ведеться судом. На цьому етапі прокуратура вимагатиме засудження Вас судом.

Яка моя роль в судовому розгляді?

Під час цієї фази провадження ви маєте можливість представлення суду аргументів або доказів, які вказують на відсутність обґрунтованості Вашого звинувачення.

Чи в цій фазі провадження у мене є якісь права і обов'язки?

Так В цій фазі провадження ви маєте такі самі права і обов'язки як під час досудового розслідування. Схоже як в досудовому розслідуванні ви можете, але не мусите, скористатися наданими Вам правами.

Під час судового розгляду ви маєте право скористатися безкоштовною допомогою перекладача. У цій фазі провадження воно включає також участь перекладача в представленні доказів, в тому числі допиті інших осіб. Ви отримаєте також вирок в справі з перекладом. Можливість скористатися перекладачем важлива, оскільки під час судового розгляду ви маєте також право задавати питання особам, яких допитують, а також надавати пояснення щодо кожного доказу.

Пам'ятайте також, що ви маєте право брати участь в слуханнях. Суд повідомить Вам про терміни слухань в письмовій або усній формі під час слухання (в такому випадку не надсилатиме Вам окреме письмове повідомлення).

Проте існують виняткові ситуації, коли Ваша участь в слуханні є не тільки Вашим правом але також обов'язком. Так відбувається, якщо суд визнає Вашу присутність обов'язковою, а також у випадку деяких дій, пов'язаних зі справами, в яких в акті звинувачення вас звинувачують у злочині, за який загрожує покарання позбавлення волі понад 3 роки. Якщо незважаючи на обов'язок, ви не з'явитесь на слухання без поважної причини, суд накаже негайно затримати Вас і доставити.

Що у випадку, якщо мене тимчасово арештували під час тривання судового розгляду?

Якщо вас тимчасово арештували і Ваша участь в слуханні не обов'язкова, ви можете все ж подати заяву про доведення на слухання впродовж 7 днів від вручення Вам виклику з терміном слухання. Якщо ви подати таку заяву з дотриманням терміну, суд мусить її врахувати.

Крім того, незважаючи на тимчасове затримання ви надалі маєте право переглянути акти справи. З цією метою ви можете подати заяву до суду, який розглядає Вашу справу, про надсилання актів справи у в'язницю, в якій ви перебуваєте. Проте якщо для цього є особливі обставини, вас можуть відвести для перегляду акти справи в секретаріат суду.

Скільки може тривати судове слухання і як воно закінчується?

Ця фаза провадження триває зазвичай від декількох тижнів до декількох місяців (залежно від складності справи) і закінчується виданням засуджуючого або виправдовуючого вироку. Якщо вас не задовольнить вирок, ви можете його оскаржити в апеляційному суді, вказуючи в ньому помилки, скоєні під час розгляду справи.

ДОДАТОК 1

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ІНОЗЕМЦЯМ

Helsińska Fundacja Praw Człowieka [Гельсінська спілка з прав людини]

ul. Zgoda 11, 00-018 Warszawa

tel.: +48 22 556 44 66

fax: +48 22 556 44 51

e-mail: refugees@hfhr.org.pl

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej [Асоціація правового втручання]

ul. Siedmiogrodzka 5/51, 01-204 Warszawa

tel.: +48 22 621 51 65

e-mail: biuro@interwencjaprawna.pl

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć [Центр правової допомоги ім. Галіни Нець]

ul. Krowoderska 11/7, 31-141 Kraków

tel.: +48 12 633 72 23

fax: +48 12 423 32 77

e-mail: biuro@pomocprawna.org

Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa [Фундація Інститут для правової держави]

ul. Chopina 14/70, 20-023 Lublin

tel./fax: +48 81 743 68 05

e-mail: status@panstwowprawa.org

Caritas Archidiecezji Białostockiej [Карітас Білостоцької архієпархії]

ul. Warszawska 32, 15-139 Białystok

tel.: +48 85 732 55 53

e-mail: migranci-bialystok@caritas.pl

Migrant Info Point [Пункт Інформація для Іммігрантів]

Ul. Św. Marcin 78, pok. 421.

61-809 Poznań,

tel.: + 48 503 979 758

Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek [Центр Підтримки Іммігрант]

ul. Gdyńskich Kosynierów 11, lok.1

80-866 Gdańsk

tel.: + 48 503 979 758

e-mail: centrum@cwii.org.pl

ДОДАТОК 2

ІНФОРМАЦІЙНІ БРОШУРИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ ВИДАНІ ГЕЛЬСІНСЬКИМ ФОНДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Об'єднання сімей іноземців в Польщі - право і практика, Гельсінський фонд з прав людини, Варшава 2016, на сторінці: <http://bit.ly/2m3ySnp>

Легалізація перебування і працевлаштування, Гельсінський фонд з прав людини, Варшава 2015 на сторінці: <http://bit.ly/2IH5YZo>

Громадська допомога і правовий захист, Гельсінський фонд з прав людини, Варшава 2014, на сторінці: <http://bit.ly/2kH4EGm>

Податки і страхування, Гельсінський фонд з прав людини, Варшава 2014 на сторінці: <http://bit.ly/2I3fHFS>

POLONEWS – Електронний бюлетень для іноземців <http://bit.ly/2kH9OCn>

Ця публікація підготована у зв'язку з реалізацією проекту "Дати раду в Польщі II" (<http://bit.ly/2kUkGrS>), фінансованого з Державної програми Фонду надання притулку, міграції та інтеграції та бюджету держави. Це черговий проект Гельсінського фонду з прав людини, спрямований до громадян третіх держав, які проживають в Польщі. Його мета полягає в полегшенні мігрантам процесу інтеграції в юридично-інституційному контексті - в рамках проекту надається безкоштовна правова і інтеграційна допомога, готуються інформаційні брошури і бюлетені, спрямовані до мігрантів.

Гельсінський фонд з прав людини працює в Польщі з 1989 року. Перед цим на протязі 7 років в Польщі відбувалась підземна діяльність Гельсінського комітету. Зараз Фонд – одна з найбільших та досвідчених неурядових організацій у Польщі. Фонд діє в таких сферах, як: моніторинг та дослідження з питань прав людини, стратегічна літитація, освіта в галузі прав людини в країні та за кордоном, а також надання юридичної допомоги польським громадянам та іноземцям. Фонд співпрацює з міжнародними організаціями, що займаються питаннями прав людини. З 2007 року має консультативний статус при Соціально-Економічній Раді ООН (ECOSOC).

ISBN: 978-83-62245-64-2

Видання розповсюджується безкоштовно.

 **HELŚIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA**

**UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI**

Безпечна Гавань